

foreign state on the territory of Ukraine can provide legal services only on international law and legislation of the country in which they received the right to practice law.

The author has formulated the arguments in favour of expanding the list of grounds for refusal in inclusion of the lawyer of a foreign state in the register of advocates of Ukraine. So, the author was invited to complete part 4 of article 59 of the Law of Ukraine "On advocacy and advocate's activity" with the following norm: "If the applicant is brought to disciplinary responsibility for the period of his legal practice in a country where the advocate of a foreign state has the right to practice as an advocate, and if the qualification and disciplinary commission of the bar does not consider the offense of the advocate incompatible with the possibility of engaging in advocacy in the territory of Ukraine".

Keywords: *advocate, advocacy, advocate's activity, legal status, advocate of the foreign state, a state secret.*

УДК 343.98: [343.3/7:504](477)

Ю. І. Петренко

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ НЕЗАКОННОЇ ПОРУБКИ ЛІСУ

Статтю присвячено аналізу актуальних питань кримінально-правової характеристики незаконної порубки лісу. Описано механізм розрахунку шкоди заподіяної внаслідок скоєння злочину на територіях лісового фонду України та природо-заповідного фонду України. Наголошено, що лісорубний квиток, виданий в установленому законом порядку з відповідними реквізитами є єдиною підставою спеціального використання лісових ресурсів України. Указано на випадки, коли шкода, заподіяна внаслідок незаконної порубки лісу вважається істотною. На основі дослідження встановлено особливості кримінально-правових ознак незаконної порубки лісу, наголошено на їх значенні для формування методики розслідування цих злочинів.

Ключові слова: *незаконна порубка лісу, розслідування, ступінь припинення росту, лісорубний квиток, склад злочину, істотна шкода.*

Постановка проблеми. Статистичні дані Департаменту інформаційних технологій МВС України свідчать про тенденцію росту екологічних злочинів, особливо тієї частини, що пов'язана з корисливим використанням природних ресурсів. Серед цих злочинів окрему увагу слід звернути на тенденцію росту незаконної порубки лісу. Західні частини України зараз потерпають від небезпечних наслідків знищення лісів – численних випадків селів, зсувів, у результаті яких знищуються поселення, майно, гинуть люди. Ліси здебільшого умисно знищуються для продажу дерев як сировини, зокрема за кордон, а також для використання як опалення житлових приміщень. Падіння рівня доходів громадян, підвищення цін на енергоресурси, підвищення курсу валюти – все це призводить до активізації осіб, які займаються незаконною вирубкою лісів. Цей злочин часто стає кримінальним промислом як окремих осіб, так і злочинних груп з різними формами організованості. Тому проблема охорони лісового фонду України від суспільно-небезпечних діянь не втрачає

своєї актуальності. Питання кримінальної відповідальності за незаконну порубку лісу неможливо розглядати без дослідження об'єктивних та суб'єктивних ознак цього виду злочину. На сьогодні, у теорії кримінального права, залишається малодослідженим поняття незаконної порубки лісу правопорушення, передбаченого ст. 246 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Зокрема, не знаходять детального опису ознаки складу цього правопорушення, які б відповідали підзаконним нормативним актам, що присвячені питанням охорони лісів і довкілля.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами характеристики механізму вчинення екологічних злочинів, зокрема незаконної порубки лісу, а також наданням рекомендацій їх розслідування в різні часи, займалися такі вчені-науковці, як Книженко С.О., Полянська Г.Н., Немировський Є.І., Бронина А.Б., Одерій О.В., Повеліцина П.Ф., Ляпунов Ю.І., Петров В.В., Дубовик О.Л., Скворцова О. В., Сторчоус О. та інші. Указані автори досліджували окремі проблеми розслідування екологічних злочинів, але багато питань, що виникають у кримінальних провадженнях за фактами незаконної порубки лісу залишилися поза увагою вчених, і є на цей час малодослідженими. Зокрема, на нашу думку, виникають неабиякі труднощі в кваліфікації дій правопорушників, які займаються незаконним видобутком деревини в лісових масивах. Для вироблення вмінь правильно відокремлювати незаконну порубку лісу від інших споріднених екологічних злочинів (знищення лісів через підпал, забруднення водою, повітря чи інших) вимагає детального дослідження кримінально-правова характеристика незаконної порубки лісу – правопорушення, передбаченого статтею 246 КК України.

Формування цілей. Метою представленої роботи є розкриття особливостей елементів кримінально-правова характеристика незаконної порубки лісу.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до диспозиції ст. 246 КК України незаконною порубкою лісу слід уважати *незаконну порубку дерев і чагарників у лісах, захисних та інших лісових насадженнях, що заповділяло істотну шкоду, а також учинення таких дій у заповідниках або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або в інших особливо охоронюваних лісах*» [1].

Об'єктом незаконної порубки лісу є суспільні відносини у сфері існуючого порядку охорони, раціонального використання та відтворення лісового фонду України.

Предметом незаконної порубки лісу є дерева й чагарники, які ростуть у лісах, захисних та інших лісових насадженнях, у заповідниках або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду. Відповідно до статті 1 Лісового кодексу України (далі – ЛКУ), ліс – це тип природних комплексів, у якому поєднується переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у розвитку, впливають один на одного й на навколишнє природне середовище. Відповідно до статті 4 ЛКУ до лісового фонду України

належать лісові ділянки, зокрема захисні насадження лінійного типу, площею не менше 0,1 гектара.

До лісового фонду України не належать зелені насадження в межах населених пунктів (парки, сади, сквери, бульвари тощо), які не віднесені в установленому порядку до лісів; окремі дерева й групи дерев, чагарники на сільськогосподарських угіддях, присадибних, дачних і садових ділянках [2]. Отже, при кваліфікації кримінального правопорушення потрібно мати на увазі розміри площі, яку займає ліс, та місце його розташування, що має бути поза населеним пунктом.

Згідно зі ст. 3 Закону України «Про природно заповідний фонд України» до природно-заповідного фонду України належать:

1) природні території та об'єкти - природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища;

2) штучно створені об'єкти - ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва [3].

Не визнаються предметом злочину, передбаченого ст. 246 КК України, трава, очерет, пеньки, хмиз - мертві стовбури дерев або їх частин, які лежать на поверхні ґрунту.

Дерева – це багаторічні рослини із чітко вираженим твердим стовбуром з гілками, які утворюють крону. Чагарники – це багаторічні рослини, які в дорослому стані не мають головного стовбура, з деревоподібними гілками, які починають рости з поверхні ґрунту.

Таким чином, предметом кримінального правопорушення не визнаються дерева й чагарники, які, хоч і утворюють певну біологічну сукупність, але ростуть поза межами лісового фонду. До таких слід віднести:

а) усі види зелених насаджень у межах населених пунктів, які не віднесені до категорії лісів;

б) окремі дерева й групи дерев, чагарники на сільськогосподарських угіддях, садибах, присадибних, дачних і садових ділянках;

в) усі дерева та чагарники, що ростуть на приватних земляних ділянках, незалежно від їх місця розташування.

Об'єктивна сторона незаконної порубки лісу виражається в незаконній порубці дерев (чагарників). Залежно від категорії захищеності лісу, а також інших об'єктів, де здійснюється порубка.

Відомо, що незаконна порубка в лісах, захисних та інших лісових насадженнях утворює склад цього злочину лише тоді, коли це заподіяло істотну шкоду. Учинення протиправних дій у заповідниках або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або в інших особливо охоронюваних лісах достатньо спливаю чи пошкодженого до ступеня припинення росту одного дерева, для наявності складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 246 КК України, тобто істотна шкода в такому випадку не є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього злочину.

Розрахунок шкоди, завданої внаслідок незаконної порубки дерев (чагарника) на початковому етапі розслідування зазвичай здійснюється

державними підприємствами – лігоспами, на території яких було скоєно злочин. Довідка-розрахунок завданої шкоди подається до органу досудового розслідування разом із заявою про скоєння злочину відповідним лігоспом. Якщо заява або повідомлення надійшли до відділу поліції без довідки-розрахунку завданих збитків, то після внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань слідчий в установленому законом порядку залучає до кримінального провадження спеціаліста в галузі лісництва, який і здійснює розрахунок.

Якщо незаконну порубку дерев (чагарника) було здійснено на території, що віднесена до природно-заповідного фонду, то заподіяна шкода обчислюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 541 «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд». Ця постанова закріплює такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд унаслідок незаконної рубки або пошкодження дерев та рослин, що мають здерев'яніле стебло, до ступеня припинення росту. Завдана шкода вираховується за кожне зрубане або пошкоджене до ступеня припинення росту залежно від:

- діаметра дерева в корі біля шийки кореня, заміряного в сантиметрах (якщо діаметр різниться по периметру, то вираховується середнє його значення);
- зони, у якій розташовані природно-заповідні фонди (лісова зона, лісостепова зона, степова) [4].

Якщо незаконну порубку дерев (чагарнику) було скоєно на території лісу, що не відноситься до природно-заповідного фонду, то заподіяна шкода обчислюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 року № 665 «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу». У додатку №1 постанови закріплено такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу підприємствами, установами, організаціями та громадянами незаконним вирубуванням та пошкодженням дерев і чагарників до ступеня припинення росту. При обчисленні шкоди за кожне спільне дерево (чагарник) береться до уваги лише діаметр дерева в корі біля шийки кореня, що заміряний у сантиметрах [5].

Під порубкою розуміють: 1) повне відокремлення дерева або чагарника від кореня будь-яким способом (спилування, зрубання, повалення транспортним засобом тощо); 2) викорчовування – видалення деревостану з корінням; 3) пошкодження дерева або чагарника до стану припинення росту (наприклад, відокремлення основних гілок від стовбура дерева, глибокі насічки на стовбурі дерева).

Постанова Кабінету Міністрів України №287 від 19.04.1993 «Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд України» зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №239 від 03.04.1995. У даній постанові КМУ, в примітці додатку № 1, під незаконною рубкою розуміють – рубку дерев і чагарників без спеціального на те дозволу або при наявності дозволу, але не тих дерев (чагарників), не на тих площах, що передбачені дозволом»[6].

Ми підтримуємо позицію вченого О.Сторчоус, який помітив, що в нормативних актах використовуються різні терміни при визначенні незаконної порубки лісу. Це заважає виробленню єдиного розуміння сутності розглядуваного правопорушення. Так, у Кримінальному кодексі та Кодексі України про адміністративні правопорушення вживається назва «порубка», у Лісовому кодексі використовується поняття «рубка», а в підзаконних актах – «вирубування». Згаданий учений зауважує, що використані поняття «рубка», «порубка», «вирубування дерев», з побутової точки зору, – це синоніми, тобто абсолютно однакові поняття [7, с.11]. Тому не слід звертати особливу увагу на різницю термінів, адже по суті вони означають одні й ті ж дії.

Відповідно до пункту 9 Постанови Пленуму Верховного Суду України №17 від 10.12.2014 «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» кримінальна відповідальність за незаконну порубку лісу (ст. 246 КК) настає у випадках, коли остання здійснювалася з порушенням нормативних актів, які регулюють порядок порубки дерев і чагарників, у лісах, захисних та інших лісових насадженнях (якщо при цьому заподіяно істотну шкоду), або в заповідниках чи на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або в інших особливо охоронюваних лісах. Зокрема, визнається незаконною порубка дерев і чагарників, учинена: без відповідного дозволу; за дозволом, виданим з порушенням чинного законодавства; до початку чи після закінчення встановлених у дозволі строків; не на призначених ділянках чи понад установлену кількість; не тих порід дерев, які визначено в дозволі; порід, вирубку яких заборонено»[8].

Відповідно до статті 69 ЛКУ, спеціальне використання лісових ресурсів на виділеній лісовій ділянці проводиться за спеціальним дозволом – лісорубний квиток або лісовий квиток, що видається безоплатно. Спеціальний дозвіл на інші види спеціального використання лісових ресурсів видається власниками лісів або постійними лісокористувачами. На виділених лісових ділянках можуть використовуватися лише ті лісові ресурси й лише для цілей, що передбачено виданим спеціальним дозволом. Спеціальний дозвіл видається власниками лісів або постійними лісокористувачами у встановленому порядку також на проведення інших рубок та робіт, пов'язаних і не пов'язаних з веденням лісового господарства [2].

Лісорубний та лісовий квиток видається відповідно до «Порядку видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів», що затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року № 761 (далі – Порядок видачі спеціальних дозволів) [9].

Згідно з пунктом 2 Порядку видачі спеціальних дозволів лісорубний або лісовий квиток є основним документом, на підставі якого здійснюється спеціальне використання лісових ресурсів; ведеться облік дозволених до відпуску запасів деревини та інших продуктів лісу, устанавлюються строки здійснення лісових користувань та вивезення заготовленої продукції, строки й способи очищення лісосік від порубкових решток, а також облік

природного поновлення лісу, що підлягає збереженню; ведеться облік плати, нарахованої за використання лісових ресурсів.

Відповідно до пункту 3 Порядку видачі спеціальних дозволів лісорубний квиток видається органом виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, територіальними органами Держлісагентства на заготівлю деревини під час проведення рубок головного користування на підставі затвердженої в установленому порядку розрахункової лісосіки. Видача (відмова у видачі, переоформлення, видача дубліката, анулювання) лісорубного та лісового (у разі, коли ліси перебувають в державній або комунальній власності) квитків здійснюється відповідно до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності». Одночасно відповідно до пункту 4 Порядку видачі спеціальних дозволів для видачі лісорубного квитка власник лісів або постійний лісокористувач подає такі документи: заявку на використання лісових ресурсів під час проведення рубок головного користування; відомість чергової лісосіки; польову перелікову відомість; переліково-оцінювальну відомість; карту технологічного процесу розробки лісосіки; план лісосіки [9].

Лісорубний квиток має такі реквізити: серію, номер, державний герб, назву «Лісорубний квиток», дату видачі, печатку, а також відомості про: область, на території якої він діє; власника лісу або постійного користувача; лісництво; систему рубок; вид, спосіб рубки; спосіб обліку; наказ про затвердження розрахункової лісосіки, дата й номер, акт обстеження, приписи; найменування лісокористувача; назва заходу; лісотаксовий пояс; розряд такс; категорія лісу; номер кварталу; номер виділу, ділянки; площа ділянки; господарство; забезпечення збереження підросту; масу деревини; підстави для знижок; строк унесення плати за деревину, що відпускається; породи дерев, що не підлягають вирубуванню; строк закінчення заготівлі; строк закінчення вивозу деревини; умови зберігання деревини; спосіб очищення деревини; особливі умови, підпис особи, яка видала квиток; підпис особи, яка виписала квиток; підпис лісокористувача, відмітка про надання відстрочки на заготівлю та вивезення деревини. Отже, відомості зазначені в лісорубному квитку, що не відповідають дійсності, одночасно вказують на наявність складу злочину, передбаченого статтею 246 КК України.

Таким чином, порубка є незаконною, якщо вона здійснюється:

а) без спеціального на те дозволу, який посвідчується відповідним документом (лісорубним квитком), виданим територіальним органом Держлісагентства;

б) за наявності дозволу, але з недотриманням передбачених у ньому умов стосовно місця, способу й строків порубки, кількості й порід дерев та чагарників (вирубування цінних і рідкісних дерев та чагарників, занесених до Червоної книги України, хвойних насаджень, наданих для заготівлі живиці, до закінчення строку підсошки тощо);

в) за наявності дозволу на проведення суцільної санітарної рубки, але без дотримання обмежень, установлених щодо площі, строків, технологій проведення робіт.

Особливу увагу, на нашу думку, слід приділити розгляду суспільно-небезпечних наслідків при незаконній порубці лісу як кримінального правопорушення. Відповідно до пункту 9 Постанови Пленуму Верховного Суду України №17 від 10.12.2014 «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» *шкода визнається істотною, коли: було знищено певні види дерев у тій чи іншій місцевості; погіршилися породний склад, якість, захисні, водоохоронні й інші екологічні властивості лісу; виникли труднощі у відтворенні заліснення в певній місцевості; знизилась якість атмосферного повітря; змінився ландшафт місцевості та русло річки; сталась ерозія ґрунту тощо. Якщо внаслідок незаконної порубки дерев, чагарників у лісах, захисних та інших лісових насадженнях істотна шкода не настала, винна особа за наявності до того підстав несе відповідальність за статтями 64-67 Кодексу України про адміністративні правопорушення [8].*

Наголосимо, що безпосередня шкода від злочину може бути незначною, проте супутня шкода від незаконної вирубки може мати вигляд таких якісних та кількісних змін у навколишньому природному середовищі, які можуть бути оцінені як істотна шкода, що враховується при розмежуванні незаконної порубки лісу як злочину та адміністративного правопорушення. Прикладом є зрубання декількох дерев на території лісового фонду, що захищає родючі ґрунти від ерозії. Незаконна порубка тут навіть незначної кількості дерев призводить до ерозії родючого ґрунту, яка оцінюється як істотна шкода, і представляє закінчений склад злочину.

Зауважимо, що супутня шкода, завдана внаслідок порубки дерев, не виявляється відразу, а підлягає встановленню через проведення екологічних експертиз.

Відомості про завдану шкоду внаслідок зрубання дерев повинні міститися в матеріалах кримінального провадження, а саме: у протоколах допитів, спеціалістів та експертів, висновках експертиз.

У тих випадках, коли незаконну порубку лісу було скоєно на території заповідників або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або в інших особливо охоронюваних лісах злочин вважається закінченим з моменту зрубання чи пошкодження до ступеня припинення росту хоча б одного дерева (чагарника). Таким чином, у встановленні істотної шкоди немає необхідності.

Вирішуючи питання про те, чи є шкода, заподіяна незаконною порубкою, істотною, потрібно в будь-якому конкретному випадку встановити пряму шкоду, урахувавши вартість деревини (залежно від території рубки, діаметру стовбура тощо), кількості дерев (чагарника). Крім того, треба встановити супутню шкоду, урахувавши наслідки, завдані довкіллю незаконною вирубкою (ерозія ґрунту, забруднення води й повітря та інше).

Також звертаємо увагу, що шкода нараховується залежно від найбільшого діаметра стовбура в основі дерева як за «живі», так і сухостійні дерева з тією лише різницею, що шкода за сухостійні дерева нараховується вдвічі менше, ніж за «живі» дерева.

Суб'єктом незаконної порубки лісу є фізична, осудна особа, яка на момент злочину досягла 16 річного віку. Особа злочинця характеризується

відсутністю права на порубку лісу. У суб'єкта злочину відсутній виданий в установленому законом порядку лісорубний квиток або є лісорубний квиток, проте відомості, вказані в ньому, не відповідають дійсності. Наприклад, проведення порубки не в той термін, не тієї породи дерев, не в тій кількості, не на тій території тощо. Відповідно до ст.69 ЛКУ, спеціальний дозвіл видається власниками лісів або постійними лісокористувачами у встановленому порядку також на проведення інших рубок та робіт, пов'язаних і не пов'язаних з веденням лісового господарства.

Суб'єктивна сторона незаконної порубки лісу може виражатися діями особи з прямим і непрямим умислом. Специфіка дій правопорушника, який займається незаконною вирубкою лісу, полягає в тому, що він усвідомлює характер своїх дій і передбачає настання наслідків у вигляді нанесення прямої шкоди, але стосовно настання наслідків у вигляді супутньої шкоди він відноситься зі злочинною недбалістю. Так, злочинець, вирубуючи дерева в захисних лісосмугах, усвідомлює настання шкоди у вигляді знищення дерев, але не відразу усвідомлює, що його дії автоматично призводять до супутньої шкоди у вигляді подальшої ерозії ґрунту. Щодо настання таких наслідків йому байдуже або він не усвідомлює можливість їх настання, хоча повинен і міг їх передбачити.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що детальне дослідження особливостей кримінально-правової характеристики незаконної вирубки лісу є важливим кроком у виробленні рекомендацій зі своєчасного виявлення злочинів цієї категорії, відмежування від суміжних правопорушень, а також їх ефективного розслідування.

Використані джерела:

1. Кримінальний кодекс України. – Київ: Відомості Верховної Ради України, 2001. – № 25-26. – Ст. 131
2. Лісовий кодекс України. – Київ: Відомості Верховної Ради України, 1994. – № 17. – Ст. 99
3. Закон України «Про природно-заповідний фонд України». – Київ: Відомості Верховної Ради України, 1992 – №34. Ст.502
4. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд: постанова КМУ №541 від 24.07.2013, у поточній редакції від 24.07.2016, підстава 541-2013-п [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/541-2013-п>
5. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу: постанова КМУ №665 від 23.07.2008, у поточній редакції від 13.01.2012, підстава 239-95-п [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/665-2008-п>
6. Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд України зі змінами, унесеними згідно з Постановою КМУ №239 від 03.04.1995: постанова КМУ №287 від 19.04.1993, у поточній редакції від 03.04.1995, підстава 239-95-п [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287-93-п>

7. Сторчоус О. Кримінальна відповідальність за самовільні порубки лісу: Навч.посіб. / О. Сторчоус. – К.: ВАТЕ, 2012. – 116 с.

8. Про судову практику в справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004 № 17 //Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах / Верховний Суд України; за заг. ред. В. Т. Маляренка. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – С. 340- 348

9. Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів : постанова КМУ №761 від 23.05.2007, у поточній редакції від 19.01.2016, підстава 1173-2015-п [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-п>

Стаття надійшла до редколегії 16.06.2017

Петренко Ю.И. Особенности уголовно-правовой характеристики незаконной порубки леса

Статья посвящена анализу актуальных вопросов уголовно-правовой характеристики незаконной порубки леса. Описан механизм расчета вреда, причиненного в результате совершения преступления на территории лесного фонда Украины и природно-заповедного фонда Украины. Отмечено, что лесорубный билет, выданный в установленном законом порядке с соответствующими реквизитами является единственным основанием специального использования лесных ресурсов Украины. Указано на случаи, когда вред причинен вследствие незаконной порубки леса считается существенным. На основе исследования установлены особенности уголовно-правовых признаков незаконной порубки леса, отмечена их важность для формирования методики расследования этих преступлений.

Ключевые слова: незаконная порубка леса, расследование, степень прекращения роста, лесорубный билет, состав преступления, существенный вред.

Petrenko Y. Aspects of Criminal and Legal Features of Illegal Forests Cutting

In the article are considered the analysis of topical issues of the criminal legal character of illegal logging. There are the subjective and objective evidence of illegal felling the forest. Places of committing illegal cutting the forest are characterized. There are payed attention to the areas of land that belong to the Forest Fund of Ukraine. The mechanism of calculating the damage caused as a result of comitting crime on the territories of Ukraine forests and nature reserve fund of Ukraine. The circle of action are considered the cutting. There are specified on the list of actions that are considered the illegal cutting of forests. There are emphasized that the logging ticket issued in accordance with the law of the relevant details and it is the only reason a special use forest resources of Ukraine. It is indicated in cases where the damage caused as a result of illegal cutting of forests is considered essential. There is emphasized that the direct damage caused by the crime may be small, but concomitant damage from illegal logging can take the form of qualitative and quantitative changes in the environment that can be assessed as substantial harm. There is noted that the damage is calculated based on the size of the diameter of the trunk at the base of tree, both "live" and dead trees with the only difference that the damage for the dead trees there twice in less than a "real" tree. The characteristic of the subject and subjective aspect of illegal felling of forest are characterized and listed their features. On the basis of the study, the specifics

of the criminal legal features of illegal logging were established, their importance was noted for the formation of a methodology for investigating of these crimes.

Key words: *the illegal logging, the investigation, the degree of termination of growth, the logging ticket, the composition of crime, the significant harm.*

УДК 343.353

А. С. Політова

ЗЛОВЖИВАННЯ ВЛАДОЮ АБО СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ: КОРУПЦІЙНИЙ ЗЛОЧИН ЧИ ЗЛОЧИН У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАнням ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

У статті здійснено спробу проаналізувати підстави віднесення зловживання владою або службовим становищем до корупційних злочинів.

Досліджено поняття корупції та видів корупційних злочинів у міжнародних нормативно-правових актах, а також проведено аналіз нормативно-правових актів України з питань протидії корупції. Зроблено висновок, що в міжнародній практиці відсутні рекомендації як щодо криміналізації зловживання службовими повноваженнями або службовим становищем як корупційного злочину. У законодавстві України не виділено таку ознаку корупції як зловживання владою або службовим становищем, як це є в деяких міжнародних актах з протидії корупції.

Проаналізовано різні точки зору щодо тлумачення поняття зловживання владою або службовим становищем як злочину у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Розглянуто відповідність цього виду злочину ознакам корупційних злочинів.

Ключові слова: *злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, зловживання владою або службовим становищем, корупція, кримінальна відповідальність, корупційний злочин.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку кримінального законодавства безпосередньо пов'язаний з економічними й політичними перетвореннями в державі, які відбуваються на фоні анексії Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та проведення антитерористичної операції на Сході України. Сукупність цих обставин визначила необхідність докорінного реформування правової системи та подолання такого негативного явища як корупція.

Україні вже понад п'ять років входить до числа лідерів країн з найвищим рівнем корупції. Із середини 90-х років ХХ століття на всіх рівнях українського суспільства, починаючи з вищих державних, різноманітних громадських об'єднань, а також у працях науковців, засобах масової інформації та численних опитуваннях громадян зазначається значне поширення корупції. Уже неодноразово зверталась увага, що корупція охопила всі ланки апарату управління, судову систему, правоохоронні органи, установи та заклади, які покликані обслуговувати населення, задовольняти його життєво важливі потреби й становить реальну загрозу національній безпеці країни, а протидія їй має бути віднесена до найвищих пріоритетів держави.